

Prijzenbrochure 2024

Een brochure voor ouders en oudercommissies

COLOFON

Dit is een uitgave van de Belangenvereniging van Ouders in de Kinderopvang, BOink, 2023.

AUTEUR

Marjolein Lantinga

MET MEDEWERKING VAN

Annemieke van Wijk

COPYRIGHT © BOINK, OKTOBER 2023.

Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van BOink worden overgenomen.

INLEIDING	4
Leeswijzer: Wat kunt u verwachten?	5
HOOFDSTUK 1 PRIJZEN IN DE KINDEROPVANG	7
1.1 De wet kinderopvang.....	7
1.2 Het contract en de algemene voorwaarden	8
1.3 Wat staat er in de algemene voorwaarden over het wijzigen van de uurprijs?..	9
1.4 Hoe bepaalt de houder de uren in het contract?	10
1.5 Kinderopvangtoeslag en maximum te vergoeden uurtarief	15
1.6 Manier van betalen	17
HOOFDSTUK 2 DE OPBOUW VAN DE UURPRIJS	19
2.1 Dagopvang, buitenschoolse opvang en peuteropvang	20
2.2 Gastouderopvang	26
HOOFDSTUK 3 HET ADVIESRECHT VAN DE (CENTRALE) OUDERCOMMISSIE	30
3.1 Hoe werkt het adviesrecht op prijswijzigingen?.....	30
3.2 Advies via Centrale oudercommissie.....	36
3.3 Wat als het adviestraject niet naar wens verloopt?	36
3.4 Visie op medezeggenschap en het prijsadvies.....	39
HOOFDSTUK 4 PRIJSWIJZIGING IN 2024	42
4.1 Prognose kostenontwikkeling in de kinderopvang	43
4.2 Personeelstekort - Sluiting groepen, Inzet ZP'ERS en wervingskosten	44
4.3 Stijging loonkosten.....	46
4.4 Invloed van maximum uurtarief op de prijsstijging.....	49
4.5 Inflatie en hogere energiekosten.....	51
4.6 Eisen aan veiligheid, brandveiligheid en Arbowetgeving	52
4.7 Aanbod van extra kwaliteit en uitbreiding van diensten.....	52

Inleiding

Veel ouders hebben ieder jaar opnieuw vragen over de prijswijziging van hun kinderopvanglocatie. Vooral wanneer de houder¹ een flinke prijsverhoging heeft aangekondigd, vragen ouders zich af of dit 'zomaar mag'. Ook vragen ouders zich af wat de redenen zijn van de prijswijziging en of er ook iemand is die hierbij kan meekijken of over kan adviseren.

Voor al deze ouders geeft BOinK in deze brochure informatie over de Wet kinderopvang en de regels over contracten en uurprijzen. Ook geven we meer inzicht in de manier waarop prijzen in de kinderopvang zijn opgebouwd. En informatie over de redenen die worden genoemd om een prijsverhoging in te voeren. En ja, er is zeker iemand die adviseert over de prijswijziging; de oudercommissie van de kinderopvanglocatie. We vertellen in deze brochure daarom ook meer over het wettelijk adviesrecht dat de oudercommissie heeft op prijswijzigingen.

Want veel oudercommissies hebben ieder jaar opnieuw vragen over de voorgestelde prijswijziging van hun kinderopvanglocatie.

Hun adviesrecht op prijswijzigingen blijkt ieder jaar weer ingewikkeld. Hoe kun je als oudercommissie de prijswijziging die de houder voorstelt goed beoordelen? Ook als commissieleden zelf weinig financiële kennis hebben? Welke informatie en cijfers mag een oudercommissie verwachten van de organisatie? Is er eigenlijk nog onderhandelingsruimte, of is het adviestraject vooral 'voor de vorm'? En hoe voer je als oudercommissie een goed gesprek met de houder over de uurprijs van je kinderopvanglocatie?

¹ In deze brochure bedoelen we met het woord 'houder': de kinderopvangorganisatie. Dit kan de ondernemer zijn, de eigenaar, de directie, het bestuur, de locatiecoördinator; oftewel de persoon met wie de oudercommissie in gesprek is vanuit de kinderopvangorganisatie (over het prijsadvies). Voor het leesgemak spreken we over 'hij' als we verwijzen naar de houder, maar ieder geslacht is uiteraard mogelijk.

Voor alle oudercommissieleden hopen we met deze brochure dan ook een hulpmiddel te bieden voor het complete adviestraject rondom de jaarlijkse prijswijziging. Van het ontvangen van de juiste informatie van de houder, en het geven van een positief, negatief of geen advies, tot aan het geven van informatie aan alle andere ouders.

Leeswijzer: Wat kunt u verwachten?

Hoofdstuk 1 is nuttig voor alle ouders die gebruik maken van kinderopvang. We geven informatie over wat er in de Wet kinderopvang staat over prijzen en prijswijzigingen in de kinderopvang. We gaan uitgebreid in op wat er in het contract en de Algemene Voorwaarden zou moeten staan over de uurprijs en het wijzigen daarvan.

In dit hoofdstuk beschrijven we ook hoe de houder het aantal uren berekent dat in het contract wordt opgenomen. Dit verschilt namelijk per opvangsoort; dagopvang, buitenschoolse opvang (bso) of gastouderopvang. Tot slot vertellen we het een en ander over de kinderopvangtoeslag, het maximum te vergoeden uurtarief en de manier van betalen. Denk bijvoorbeeld aan de salarisafspraken uit de cao Kinderopvang. We beschrijven verschillende redenen die houders kunnen noemen als onderbouwing voor hun prijsverhoging. Daarnaast geven we onze mening en aandachtspunten over waar je als oudercommissie op moet letten.

In **hoofdstuk 2** geven we uitleg over de opbouw van de uurprijs. Hoe bepaalt een kinderopvangorganisatie of locatie haar uurprijs?

En hoe werkt dat in de gastouderopvang? We geven informatie over alle verschillende kosten die een organisatie heeft. Dit is interessant voor ouders die meer inzicht willen krijgen in waar de uurprijs van hun opvanglocatie op gebaseerd is. Voor oudercommissies is deze informatie essentieel om een goed advies over de prijswijziging te geven.

Hoofdstuk 3 staat helemaal in het teken van het adviesrecht van de oudercommissie op prijswijzigingen. Welke informatie mag een oudercommissie van de houder verwachten? Welke afspraken zouden beide partijen met elkaar moeten maken? En wat kun je doen als het adviestraject niet naar wens verloopt?

Tot slot gaan we in **hoofdstuk 4** in op ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de prijswijziging voor komend jaar.

Zowel het webinar als de workshops zijn bedoeld voor ondernemers van kleinere kinderopvangorganisaties die het tarief op een professionelere manier willen vaststellen en onderbouwen. Aan bod komen de vele aspecten die bepalend zijn voor het vaststellen van de juiste uurprijs. Ook wordt er ingegaan op economische en strategische afwegingen die hierbij komen kijken.

Tip voor houders

- Het programma '[Mijn kostprijs](#)' van het Waarborgfonds & Kenniscentrum Kinderopvang helpt kinderopvangorganisaties bij het optimaliseren van de bedrijfsvoering en bij het komen tot de juiste uurprijs. Ook geeft het inzicht in wat dagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang kost en biedt daarmee handvatten voor beleid.

Hoofdstuk 1 Prijzen in de kinderopvang

1.1 De wet kinderopvang

De Wet kinderopvang is sinds 2005 in werking. Houders in de kinderopvang bieden hun opvang aan in een vrije markt. Een houder bepaalt daarom ook zelf zijn uurprijs. Hij houdt hierbij rekening met de kwaliteitseisen die de wet- en regelgeving stellen.

Eisen zoals de [beroepskracht-kindratio](#), de maximale groepsgrootte en de opleiding van de pedagogisch medewerkers. Goede kinderopvang kent een prijs.

Oudercommissies hebben een wettelijk adviesrecht op prijswijzigingen. Wij adviseren individuele ouders om altijd bij de (centrale) oudercommissie te informeren of de oudercommissie gebruik heeft gemaakt van het adviesrecht op prijswijzigingen. En zo ja, welk resultaat dit heeft opgeleverd.

Meer informatie over het adviesrecht op prijswijzigingen vindt u in hoofdstuk 3. Uitgebreide informatie over de werkwijze van de oudercommissie en haar [adviesrechten](#) is te vinden op onze website. Ook vindt u daar meer informatie over de [Wet kinderopvang](#).

1.2 Het contract en de algemene voorwaarden

Staat de uurprijs in mijn contract vermeld?

Dat verschilt. De meeste kinderopvangorganisaties werken met een contract voor bepaalde tijd. In de dagopvang is dit tot aan de 4e verjaardag van het kind.

Contracten in de bso lopen vaak tot aan de verwachte startdatum op de middelbare school. In een contract worden de gemaakte afspraken tussen u en de organisatie vastgelegd. Om kinderopvangtoeslag aan te kunnen vragen heeft u een contract nodig.

Dat contract bestaat uit meerdere onderdelen:

- de (plaatsings)overeenkomst
- de algemene voorwaarden
- het beschreven aanbod (bijvoorbeeld in de vorm van een informatieboekje)

De prijs die door de kinderopvangorganisatie wordt gevraagd, staat beschreven in de (plaatsings)overeenkomst. Overige zaken die in een goede overeenkomst horen te staan, leest u in onze brochure '[Contracten in de kinderopvang](#)' en op [onze website](#).

Met de ondertekening van het contract gaat de ouder dus akkoord met het beschreven aanbod op één of meer locaties, de algemene voorwaarden, de geboden kwaliteit en de prijs die wordt gevraagd door de kinderopvangorganisatie. Voor een prijswijziging is er bij contracten met een langere looptijd dan een jaar géén nieuw contract met ondertekening van ouder(s) nodig. Ouders ontvangen enkel een brief van de organisatie met de nieuwe uurprijs ter kennisgeving. Dit moet minstens één maand plus een week voordat de prijswijziging ingaat, zodat ouders nog de mogelijkheid hebben om het contract op te zeggen voordat de nieuwe uurprijs ingaat. Iedere andere contractwijziging moet wel aan de ouder ter goedkeuring en ondertekening worden voorgelegd. Bijvoorbeeld wanneer de openingstijden veranderen of wanneer de opvang op een andere locatie gaat plaatsvinden.

Sommige organisaties werken nog met jaarcontracten. Ouders ontvangen dan iedere jaar een geheel nieuw contract dat zij moeten ondertekenen.

De nieuwe uurprijs is onderdeel van het nieuwe contract. Mogelijk veranderen er meer zaken in het contract. Wij adviseren ouders met een jaarcontract daarom ook om de voorwaarden bij het nieuwe contract goed te bekijken. De uurprijs mag maar één of twee keer per jaar gewijzigd worden. Dit moet in de voorwaarden beschreven staan.

1.3 Wat staat er in de algemene voorwaarden over het wijzigen van de uurprijs?

Is uw kinderopvangorganisatie aangesloten bij de [Brancheorganisatie Kinderopvang](#) (BK) of bij de [Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang](#) (BMK)? Dan zijn zij verplicht om te werken met de algemene voorwaarden² (AV) voor dagopvang en bso zoals de BK en BMK die opgesteld hebben voor hun leden³. In deze algemene voorwaarden kinderopvang zijn regels opgenomen die altijd gelden op de contracten die aangesloten houders aangaan met ouders. Het zijn de algemene voorwaarden die een houder de mogelijkheid bieden om eenzijdig de uurprijs te verhogen. Dit betekent dat er voor een prijswijziging geen nieuw contract nodig is waar ouders voor moeten tekenen.

Voor gastouderbureaus die bij de BK of BMK aangesloten zijn, gelden de algemene voorwaarden voor gastouderopvang. Dit geldt zowel voor losstaande gastouderbureaus als voor gastouderbureaus die onderdeel zijn van een grotere kinderopvangorganisatie. Daarnaast kan er gewerkt worden met modelovereenkomsten voor:

- a) de opdracht tussen gastouder en vraagouder(s) en
- b) de bemiddeling tussen gastouderbureau en vraagouder(s) en
- c) de bemiddeling tussen het gastouderbureau en de gastouder.

² De algemene voorwaarden heeft u moeten ontvangen bij het ondertekenen van het contract. Ze staan vaak ook op de website van de opvangorganisatie. Ook op de website van de [Brancheorganisatie Kinderopvang](#) en de [Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang](#) kunt u de algemene voorwaarden vinden.

³ In 2024 werkt BOinK samen met de BK en BMK aan het opstellen van tweezijdige algemene voorwaarden Kinderopvang.

Ook voor het verhogen van de bemiddelings- en begeleidingskosten vanuit het gastouderbureau is geen nieuw contract nodig. Iedere andere wijziging in het contract tussen gastouderbureau en vraagouder moet wel door de vraagouder goedgekeurd worden en ondertekend. Voor het aanpassen van de uurprijs van de te bieden gastouderopvang zelf is wél een nieuwe overeenkomst nodig tussen gastouder en vraagouder. De vraagouder moet hier ook toestemming voor geven en ondertekenen.

Zowel in de algemene voorwaarden voor dagopvang en bso, als die voor de gastouderopvang staat beschreven dat de houder op tijd ouders moet informeren over prijswijzigingen. De prijswijziging mag niet eerder ingaan dan één kalendermaand, vermeerderd met één week na de aankondiging. Hierdoor hebben ouders de mogelijkheid om het contract nog op te zeggen voordat de nieuwe uurprijs ingaat. Want de opzegtermijn is volgens de wet maximaal één maand. Alle ouders ontvangen ieder jaar een brief van de kinderopvangorganisatie met de nieuwe uurprijs.

Als een kinderopvangorganisatie of gastouderbureau niet is aangesloten bij één van de brancheverenigingen, kunnen ouders de voorwaarden voor een prijswijziging terugvinden in hun contract en de daarbij behorende algemene voorwaarden. Ook voor deze contracten geldt de opzegtermijn van maximaal één maand.

1.4 Hoe bepaalt de houder de uren in het contract?

Het aantal uur dat de opvang in rekening brengt, is vastgelegd in het contract of in de algemene voorwaarden. De afspraken hierover kunnen per opvangsoort/ -organisatie verschillen. De opvanglocatie moet wel open zijn tijdens de uren die u betaalt. De feestdagen vormen hierop een uitzondering, net als een enkele studiedag voor de pedagogisch professionals die mogen ook in rekening gebracht worden. Dus als een normale contractdag op een feestdag valt en de opvanglocatie is gesloten, dan moeten ouders deze dag wel betalen. Voor deze dag(en) hebben ouders ook gewoon recht op kinderopvangtoeslag. Dit geldt voor dagopvang, bso en gastouderopvang. De logica daarachter is dat in de cao Kinderopvang is opgenomen dat werknemers vrij kunnen zijn op officiële feestdagen en doorbetaald worden door de houder. Belangrijk is vooral dat het voor ouders duidelijk is welke dagen zij moeten betalen.

Tussen de dagopvang, de buitenschoolse opvang en de gastouderopvang zijn er ook enkele verschillen in de manier waarop de houder bepaalt hoeveel uren in het contract worden opgenomen. Hieronder leggen we per opvangsoort uit hoe het precies in elkaar zit.

Berekening uren in de dagopvang

In de dagopvang betalen ouders voor de aangeboden uren die in het contract staan. Meestal rekent een houder hiervoor de openingstijden van het kindercentrum. Staat bijvoorbeeld in het contract dat het kind van 7.30 tot 18.00 uur kan worden gebracht, dan betalen ouders per dag dus 10,5 uur x de uurtarief. Dit is meestal ook het geval als het kind in de praktijk alleen van 10.00 tot 17.00 uur aanwezig is. Ook wanneer een kind een dag ziek is, moeten ouders deze dag doorbetalen.

De perioden dat ouders met vakantie zijn en het kinderdagverblijf wel is geopend, worden meestal ook in rekening gebracht. Dit geldt ook voor (nationale) feestdagen en studiedagen waarop het kinderdagverblijf meestal gesloten is. Het kan zijn dat de houder de mogelijkheid biedt om niet afgenomen uren op een ander moment in te zetten, ruiluren of ruildagen genoemd. Bijvoorbeeld in een week waarin ouders extra opvang nodig hebben. Die mogelijkheid moet goed in het contract of algemene voorwaarden beschreven staan. Ouders die recht hebben op kinderopvangtoeslag kunnen over deze uren wel gewoon toeslag aanvragen. Dit geldt ook voor de dagen dat een kind ziek is, maar de opvang wel is doorbetaald zoals afgesproken in het contract. Overige uren waarop een kindercentrum gesloten is en opvang niet geboden wordt, mogen niet in rekening gebracht worden. Deze uren komen ook niet in aanmerking voor kinderopvangtoeslag. Dit geldt bijvoorbeeld voor de periode tussen Kerst en oud en nieuw, als de kinderopvang dan gesloten is.

Veel kinderopvangorganisaties bieden verschillende pakketten aan. Voor de dagopvang geldt dat naast de contracten van 52 weken ook contracten van bijvoorbeeld 48 weken kunnen worden afgesloten. Ouders betalen dan voor 4 weken in het jaar geen opvangkosten. Deze contractvormen brengen over het algemeen een hoger uurtarief met zich mee. Vaak ook ruim boven het maximum uurtarief van de kinderopvangtoeslag, wat dus voor eigen rekening komt. Of ouders met een 48 weken pakket uiteindelijk dus goedkoper uit zijn, is nog maar de vraag.

Dit hangt af van de uurprijzen voor de verschillende pakketten en het percentage kinderopvangtoeslag waar ouders recht op hebben.

Berekening uren in de buitenschoolse opvang

De berekening van de uurprijs in de bso is voor ouders niet altijd duidelijk. Er is geen model en elke organisatie heeft zijn eigen systeem. Dit heeft o.a. te maken met de verschillen in het aantal uren dat de bso open is tijdens schoolweken en vakantieweken. En met verschillen tussen de korte en lange middagen tijdens schoolweken. Voor de bso kunnen ouders vaak kiezen om een contract af te sluiten voor enkel de schoolweken (40 weken) of voor ene heel jaar (52 weken). Soms bieden houders nog een tussenvariant aan voor 40 schoolweken + 6 vakantieweken.

BOinK wil uiteraard duidelijkheid en openheid over de berekening van de uurprijs in de bso. Wij horen regelmatig over onduidelijke of twijfelachtige constructies. Wij adviseren ouders dan ook om goed in beeld te krijgen hoe de kosten voor de kinderopvang worden berekend. Ook om te kunnen bepalen voor welke uren kinderopvangtoeslag aangevraagd kan worden.

Schoolweken

Wanneer op de betreffende bso locatie waar uw kinderen naar toe gaan ook kinderen van andere scholen worden opgevangen, dan geldt de sluitingstijd van de vroegst sluitende school als openingstijd van de bso. Vanaf dat moment mogen kosten worden doorberekend aan alle ouders, ook als de school van hun kinderen pas later sluit.

Het kan dus voorkomen dat een bso uren rekent terwijl uw kind dan nog op school zit. Dit is toegestaan. Let er wel op dat er geen voorbereidingstijd in rekening wordt gebracht, voorafgaand aan de openingstijden. Hiervoor hebben ouders namelijk geen recht op toeslag. Wanneer de organisatie toch voorbereidingstijd rekent, dan moet dit duidelijk in het contract vermeld staan. Ook op de factuur moet het duidelijk en apart vermeld zijn. Ouders kunnen er zo voor zorgen dat zij voor deze uren geen toeslag aanvragen.

Voorbeeld contracturen in schoolweken op de bso

Stel: een bso locatie werkt samen met onderstaande 4 basisscholen in de wijk. De bso brengt bij alle ouders de uren in rekening vanaf het moment dat er kinderen van de vroegst sluitende school worden opgevangen. De bso sluit alle dagen om 18:00 uur.

OPENINGSTIJDEN SCHOLEN

	Ma, di, do, vrij	woe
School A	8.30 - 14.45	8.30 - 12.15
School B	8.30 - 14.00	8.30 - 14.00
School C	8.30 - 14.30	8.30 - 12.00
School D	8.30 - 15.00	8.30 - 12.15

Uw kind gaat naar school C. Op maandag en woensdag gaat het naar de bso.
Welke uren moet u betalen?

Op maandag betaalt u van 14:00 - 18:00 uur. Ook al is uw kind pas om 14:30 uur uit.
Op woensdag betaalt u van 12:00 - 18:00 uur. Dit sluit wel precies aan bij de schooltijd van uw kind. De bso brengt bij alle ouders de uren in rekening vanaf het moment dat er kinderen van de vroegst sluitende school worden opgevangen. De bso sluit alle dagen om 18:00 uur.

Let er ook op dat u in uw contract alleen tekent voor die uren waarop daadwerkelijk kinderopvang afgenomen kan worden op uw contractdagen. Zo mogen bso's geen korte en lange opvangdagen 'middelen'. Ouders betalen dan een gemiddelde van het totaal aantal uren dat de bso in de gehele week open is. Dit is niet toegestaan. Ouders hebben namelijk pas recht op kinderopvangtoeslag vanaf het moment dat kinderen van de vroegst sluitende school worden opgevangen op de locatie en opvangdagen die vermeld staan op het contract.

Vakantiedagen

Op vakantiedagen wordt er een hele dag opvang geboden. Gebruikelijk is dan om de openingstijden van de bso in rekening te brengen. Net zoals in de dagopvang. Houders kiezen er meestal voor om de totale uren vakantieopvang in een heel

kalenderjaar te verdelen over 12 gelijke maandbedragen. Op die manier is het factuurbedrag voor ouders iedere maand gelijk.

Berekening uren in de gastouderopvang

In de gastouderopvang is het wel gebruikelijk dat ouders alleen betalen voor de uren waarop het kind daadwerkelijk aanwezig is op de groep waarop opvang afgenomen wordt, voor hoeveel uren en tegen welke uurprijs worden vastgelegd in een overeenkomst tussen de vraagouder(s) en de gastouder. Dit kunnen ook flexibele. Bijvoorbeeld van 7:30 tot 16:00 uur. Afspraken over de dagen en/of uren zijn. In deze overeenkomst staan ook mogelijke andere afspraken. Denk aan bijkomende kosten voor bijvoorbeeld luiers en voeding. En het wel of niet doorbetalen bij ziekte van het kind. Zie hiervoor verder **hoofdstuk 3**, over de opbouw van de uurprijs.

In de Wet kinderopvang is bepaald dat een gastouder altijd bij een gastouderbureau aangesloten moet zijn. Dit bureau zorgt onder andere voor de bemiddeling tussen de ouders en de gastouder en is voor beiden contactpersoon. Ook heeft het gastouderbureau een zogenoemde kassiersfunctie. Dit betekent dat ouders de totale prijs voor de gastouderopvang aan het gastouderbureau betalen. Het bureau betaalt daarna de gastouder uit. Verder is in de Wet financieel toezicht bepaald dat het bedrag dat voor de gastouder is bestemd, binnen vijf kalenderdagen van de bankrekening van de ouder op de bankrekening van de gastouder moet staan. Dit is de taak van het gastouderbureau. De Nederlandsche Bank houdt hierop toezicht.

Bij elkaar opgeteld bestaat de uurprijs voor gastouderopvang dus meestal uit twee delen:

- a) de kosten voor de opvang door de gastouder
- b) de kosten voor de dienstverlening van het gastouderbureau

Gastouders geven per maand door aan het gastouderbureau hoeveel uur zij daadwerkelijk opvang hebben geboden. We adviseren ouders om zelf ook bij te houden hoeveel uren opvang zij hebben afgenomen. Vaak zal het gastouderbureau een factuur sturen waarop het aantal opvanguren en de bemiddelingskosten apart vermeld zijn. Dit heeft ook onze voorkeur. Op die manier is

voor ouders beter te zien hoe de uurprijs die zij betalen is opgebouwd. Maar soms werken gastouderbureaus ook met facturen waarin ze een all-in uurprijs rekenen. Een gastouderbureau moet er in ieder geval voor zorgen dat er maandelijkse facturen gemaakt worden. Ook is het gastouderbureau verplicht om aan alle ouders een jaaropgave te sturen. Hierin staan de werkelijk afgenomen en betaalde uren bij de gastouder over een heel jaar. Ouders hebben deze nodig om de ontvangen kinderopvangtoeslag uit te leggen aan de belastingdienst. Het is belangrijk dat ouders de jaaropgave goed bewaren.

Zowel de gastouder als het gastouderbureau moeten als goedgekeurde organisatie geregistreerd staan in het [Landelijk Register Kinderopvang](#). Alleen dan komen ouders in aanmerking voor kinderopvangtoeslag. De bemiddelingskosten mogen meegeteld worden in het uurtarief dat ouders opgeven bij het aanvragen van de kinderopvangtoeslag.

1.5 Kinderopvangtoeslag en maximum te vergoeden uurtarief

Wanneer ouders recht hebben op kinderopvangtoeslag, krijgen zij van de overheid een bijdrage in de kosten van de kinderopvang. Op de [website van de Belastingdienst](#) staan de regels en voorwaarden waaraan ouders moeten voldoen om kinderopvangtoeslag te kunnen krijgen. De toolkit Uitleg Kinderopvangtoeslag van BOinK is een hulpmiddel dat ouders stap voor stap helpt bij het aanvragen en wijzigen van kinderopvangtoeslag.

Kent u de toolkit Uitleg Kinderopvangtoeslag al?

- In de [toolkit Uitleg Kinderopvangtoeslag](#) wordt in begrijpelijke taal uitgelegd hoe u de kinderopvang toeslag kunt aanvragen of een wijziging kunt doorvoeren.
- Met behulp van een app, een informatiebrief en checklist wordt u stap voor stap door de site van Toeslag en geleid.
- De toolkit is beschikbaar in zes talen, te weten: Nederlands, Engels, Pools en Arabisch, Oekraïense en Russisch.
- Lees hier meer over de [toolkit](#) en download de [app](#).

Ouders kunnen ook alleen toeslag aanvragen voor zogenoemde geregistreerde kinderopvang. Alle geregistreerde kinderopvanglocaties staan in het Landelijk Register Kinderopvang (LRK). Zowel locaties van kinderopvangorganisaties als locaties waar gastouderopvang geboden wordt en gastouderbureaus. In het LRK staat informatie over de kinderopvanglocaties zoals adresgegevens, inspectierapporten en het registratienummer. Het registratienummer wordt ook wel LRK-nummer genoemd. Dit nummer hebben ouders nodig om kinderopvangtoeslag aan te vragen. Ook vindt u in het LRK een samenvatting van het inspectierapport van de toezichthouder van de GGD en of de gemeente heeft gehandhaafd bij overtredingen⁴. Zo heeft u snel informatie over de kwaliteit van uw opvangvoorziening.

Ouders betalen altijd een deel van de kosten van de opvang zelf. Dat is de verplichte eigen bijdrage die vastgelegd is in de Wet kinderopvang. Met de kinderopvangtoeslag kunnen ouders het andere deel betalen. De Belastingdienst berekent de hoogte van de kinderopvangtoeslag op basis van het uurtarief, het aantal afgenomen uren kinderopvang en het inkomen van de ouder(s). De overheid stelt jaarlijks een maximum uurtarief vast waarover de kinderopvangtoeslag wordt uitbetaald. Dit uurtarief publiceren wij ook op onze website.

Het gedeelte van de uurprijs bóven dit maximum uurtarief komt niet in aanmerking voor kinderopvangtoeslag. Dit deel betalen ouders dus volledig zelf. Het komt bovenop de eigen bijdrage die ouders sowieso al hebben.

Er zijn kinderopvangorganisaties die een hoger uurtarief vragen dan het maximum uurtarief. Dat brengt dus extra kosten met zich mee voor ouders. Of ouders wel of niet gebruik maken van deze 'duurdere' kinderopvang is een keuze die ouders zelf maken of een gevolg van het aanbod in een bepaalde omgeving. Het is als ouder en als oudercommissie goed om na te gaan wat je 'krijgt' voor deze hogere prijs. Zie meer over het maximum uurtarief in 2024 in het blauwe kader in **hoofdstuk 4**.

⁴ Lees meer over Toezicht en handhaving in de kinderopvang op onze website.

1.6 Manier van betalen

Automatische incasso?

De meeste kinderopvangorganisaties werken met automatische incasso's. Het kan zijn dat de organisatie administratiekosten in rekening brengt wanneer u niet per automatische incasso betaalt. Hieraan mogen geen hoge kosten verbonden zijn.

Kinderopvangtoeslag zelf ontvangen of laten storten bij organisatie?

BOinK wil ouders er nadrukkelijk op wijzen dat het verstandig is om de kinderopvangtoeslag op de eigen bankrekening te laten storten. Dit om risico's op terugbetalingen te vermijden. Het komt voor dat kinderopvangorganisaties ouders 'verplichten' de toeslag direct op de rekening van de opvangorganisatie te laten storten. Het is niet mogelijk om ouders hiertoe te verplichten, omdat zij zelf verantwoordelijk blijven voor de (te) ontvangen kinderopvangtoeslag. Dit geldt ook in het geval dat de kinderopvang het geld niet goed zou beheren of failliet gaat. Wanneer ouders daardoor hun recht op kinderopvangtoeslag verliezen en de ontvangen toeslag moeten terugbetalen, zijn ouders daarvoor verantwoordelijk en wordt dit niet verhaald op de organisatie.

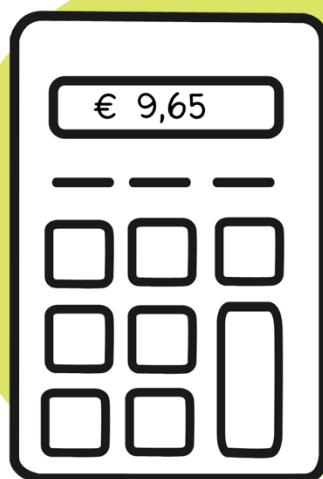
Wilt u ervoor kiezen om uw kinderopvangtoeslag wel direct op de rekening van de kinderopvangorganisatie laten storten? Controleer dan goed of de organisatie een overeenkomst met de Belastingdienst heeft om uw toeslag te mogen ontvangen. Dit is verplicht.

Wist u dat...

- de Belastingdienst/Toeslag en zich al enige tijd inzet om de grote hoeveelheid terug vordering en (waarbij ouders kinderopvang toeslag
- de Belastingdienst hierbij intensief samenwerkt met het Ministerie van Sociale Zaken en partijen uit de sector kinderopvang.
- BOinK als belangenvereniging van ouders nauw bij dit project betrokken is?
- we ook intensief meegewerkt hebben aan het ontwikkelen van de Kinderopvangtoeslag app van de Belasting dienst?
- ouders in deze app makkelijk de gegevens van hun kinderopvangtoeslagaanvraag kunnen inzien en wijzigingen in hun situatie snel kunnen doorgeven?
- BOinK adviseert om deze gratis app snel te downloaden? Doen!

Hoofdstuk 2

De opbouw van de uurprijs

Hoe bepaalt een kinderopvangorganisatie of locatie haar uurprijs? Daarvoor zijn vooral twee zaken belangrijk: de inkomsten en de uitgaven.

Goede kinderopvang in Nederland moet aan belangrijke, minimale kwaliteitseisen uit de Wet kinderopvang voldoen. Om opvang van goede kwaliteit te bieden, moet een ondernemer verschillende uitgaven doen, kosten maken. Denk bijvoorbeeld aan het betalen van personeel en huur van de locatie. Deze verschillende onderdelen worden ook wel kostenposten genoemd. Per organisatie en per locatie kunnen deze kostenposten nogal verschillen.

Ten tweede is het van belang om te weten hoeveel inkomsten de kinderopvangorganisatie binnenkrijgt, de omzet. Ook dit bedrag hangt af van verschillende zaken die per organisatie en/ of locatie kunnen verschillen. Denk bijvoorbeeld aan het aantal kinderen dat wordt opgevangen.

Om als oudercommissie een wijziging in de uurprijs te kunnen beoordelen, is het dus noodzakelijk om te weten hoe de uurprijs is opgebouwd. Hoe berekent een houder de inkomsten? Zowel over het afgelopen jaar, de jaarrekening genoemd, als de inschatting voor het komende jaar, begroting genoemd. En welke uitgaven moet een houder allemaal doen? Daarover gaat dit hoofdstuk. De prijsopbouw voor

kinderopvang in een kindercentrum is anders dan voor kinderopvang bij een gastouder. Met opvang in een kindercentrum bedoelen we dagopvang, buitenschoolse opvang en peuteropvang. Hierover gaat de eerste paragraaf. In paragraaf 2.2 komt de prijsopbouw in de gastouderopvang aan bod.

2.1 Dagopvang, buitenschoolse opvang en peuteropvang

Inkomsten

De inkomsten van een kindercentrum worden bepaald door de volgende zaken:

- aantal verkochte kindplaatsen kdv en bso
- overige inkomsten (tussenschoolse opvang (tso), eigen bijdrage, sponsoring)
- subsidies zoals (voor-) en vroegschoolse educatie ((v)ve)

Kindplaatsen en de bezettingsgraad

Stel: een kinderopvanglocatie heeft groepen waar maximaal 12 kinderen tegelijkertijd opgevangen kunnen worden. We noemen dit het aantal 'kindplaatsen'. Een kindplaats is dus een opvangplek voor één kind gedurende vijf hele dagen per week. Er kunnen meerdere kinderen gebruik maken van één kindplaats. Als het ene kind twee dagen naar de opvang komt en een ander kind drie dagen, dan vullen zij samen één kindplaats volledig op.

Hoeveel kinderen er daadwerkelijk aanwezig zijn, gedeeld door dat groepsmaximum van 12, dat heet de 'bezettingsgraad'. Wanneer er altijd op alle dagen van de week 12 kinderen aanwezig zijn, dan is de bezettingsgraad dus 100%. Maar in de praktijk komt dit maar weinig voor. Zo zijn er op de bekende woensdag en vrijdag vaak veel minder kinderen aanwezig. Dan hoeft de ondernemer natuurlijk ook minder personeel in te zetten, maar de bezettingsgraad zal nooit 100% zijn. Hoe hoger de bezettingsgraad is, hoe lager de kosten zijn per kindplaats.

Flexibele opvanguren

Er zijn houders die meer flexibiliteit en verschillende opvangmogelijkheden binnen dagopvang en buitenschoolse opvang aanbieden. Denk bijvoorbeeld aan wisselende opvangdagen in de week. Of zelfs een wisselend aantal uren. Bij flexibele opvang kan de bezettingsgraad ook lager zijn. Dit alles brengt vaak hogere kosten met zich mee. En het zorgt daarmee voor een hogere uurprijs.

Over het algemeen geldt dat hoe meer flexibiliteit een opvang biedt, hoe hoger de uurprijs is voor ouders. In deze tijd van grote personeelstekorten zien we dat het aanbod aan flexibele opvang erg terugloopt. Houders die de mogelijkheid bieden om flexibele opvang af te nemen, hanteren vaak een aparte uurprijs voor deze opvangvorm.

Uitgaven

De kosten die een ondernemer in de kinderopvangsector maakt, zijn onder te verdelen in de volgende kostenposten:

- A. Personeelskosten
- B. Huisvestingskosten
- C. Directe organisatiekosten
- D. Organisatie- en overige kosten

A. PERSONEELSKOSTEN

Het grootste deel van de kostprijs van kinderopvang wordt bepaald door de personeelskosten, grotendeels bestaande uit loonkosten. In 2021 bestonden de kosten van een kinderopvangorganisatie gemiddeld voor 72 % uit personeelskosten⁵.

Personeelskosten bestaan grofweg uit de volgende onderdelen:

Directe en indirecte loonkosten	→ Salariskosten,→ Periodieke loonsverhogingen,→ Vakantiegeld en vakantiedagen,→ Secundaire arbeidsvoorwaarden zoals een eindejaarsuitkering,→ Ziekteverzuim kosten,→ Eventuele reiskosten.
Premies en bijdragen	→ Loonheffing,→ Sociale lasten werkgevers,→ Pensioenpremie werkgeversdeel.

⁵ Zie Sectorrapport kinderopvang 2021, Waarborgfonds & Kenniscentrum Kinderopvang, 2021

De meeste uren in de kinderopvang worden natuurlijk verzorgd door de pedagogisch medewerkers. Zij draaien hun meeste werkuren op de groep van de kinderen. We noemen dit de 'groepsgebonden uren'.

Maar pedagogisch medewerkers hebben ook belangrijke taken uit te voeren die niet op de groep plaatsvinden. En die wel noodzakelijk zijn voor het goed uitoefenen van hun functie en voor het behoud van hun deskundigheid. Dit worden de 'niet-groepsgebonden uren' genoemd.

Tot slot zijn er bij een kinderopvangorganisatie ook personeelsleden in dienst die niet als pedagogisch medewerker op de groep staan. In grotere organisaties zijn hier vaak aparte functies voor. Terwijl in kleine organisaties het vaak de eigenaar zelf is die deze taak op zich neemt. Of een van de pedagogisch medewerkers. Al deze personeelskosten noemen we 'loonkosten organisatie en overhead'.

Loonkosten groepsgebonden uren

Een kinderopvang van goede kwaliteit heeft goed opgeleid en deskundig personeel in dienst. In de Wet kinderopvang worden minimale eisen gesteld aan de kwaliteit van de opvang. Zo zijn er ook regels gesteld die invloed hebben op de inzet van personeel en dus op de personeelskosten. Denk bijvoorbeeld aan regels voor het opleidingsniveau van de pedagogisch medewerkers, de groepsgrootte en het aantal kinderen per pedagogisch medewerker. Dit laatste noemen we de beroepskracht-kindratio, ook wel bkr genoemd.

De dagelijkse openingstijden bepalen de inzet van vooral de beroepskrachten. Net als het aantal weken per jaar dat het kindercentrum open is. Hier zijn geen wettelijke eisen voor gesteld. De houder mag hier dus eigen keuzes in maken én de oudercommissie heeft daar adviesrecht op.

Alle kosten die de inzet van de pedagogisch medewerkers op de groep met zich meebrengt, vallen onder de loonkosten voor groepsgebonden uren. Dus:

- inzet pm'ers op groepen volgens de bkr

- budget voor verlof (210 uur per fte)⁶ en verzuim (organisatie specifiek)
- inzet van boven formatieve krachten zoals stagiaires
- extra inzet pm'ers bij activiteiten of per locatie
- vervangend personeel bij ziekte of verlof

Loonkosten niet-groepsgebonden uren

Het meenemen van de niet-groepsgebonden wordt in veel begrotingen nogal eens onderschat. Hierdoor kunnen medewerkers deze taken niet goed genoeg uitvoeren, of ze moeten het in hun eigen tijd doen. Beide gevallen zijn niet wenselijk. Gelukkig is er binnen de kinderopvangsector steeds meer aandacht voor deze niet-groepsgebonden uren. Sinds 2019 zijn er ook in de cao Kinderopvang minimale eisen voor opgenomen. In de huidige cao zijn dat per fulltime dienstverband minimaal 50 uur per jaar aan niet-groepsgebonden uren. Wat er precies onder deze uren valt, dat verschilt per locatie. De brochure van arbeidsmarktplatform Kinderopvang Werkt! Biedt meer informatie over de berekening en invulling van de niet-groepsgebonden uren. Denk bijvoorbeeld aan:

- voorbereiden activiteiten
- scholing pm'ers (uren voor de scholing)
- begeleiden van stagiaires

Iedere werkgever moet in goed overleg met het personeel afspraken maken over de invulling van deze uren.

Loonkosten organisatie en overhead

Hieronder vallen de loonkosten voor:

- ondersteunende functies zoals planning, roostering en administratie
- de beleidsmedewerker(s) en de pedagogisch coach
- directie- of ondernemersloon
- overige functies voor organisatie en overhead

⁶ Dit is het aantal verlofuren uit de cao Kinderopvang 2023-2024, zie artikel 7.3.

Stijging loonkosten en de cao Kinderopvang

De loonkosten van het personeel zijn geregeld in de cao kinderopvang. In de cao zijn afspraken gemaakt over de salarisinschaling per functie. Opleiding en werkervaring van de medewerker spelen hierbij een rol. De cao afspraken⁷ zijn van invloed op het bepalen van de uurprijs voor de kinderopvang. De [huidige cao kinderopvang 2023-2024](#) loopt tot 1 juli 2024. In hoofdstuk 4 gaan we dieper in op de effecten van de cao voor de uurprijs in 2024.

B. HUISVESTINGSKOSTEN

De huisvestingskosten zijn vaste lasten. Het maakt niet uit hoeveel kinderen er worden opgevangen. De locatie wordt niet opeens goedkoper. Onder de huisvestingskosten vallen onder andere de volgende zaken:

- huurpanden (risico op niet verlenging contract, op langere termijn duurder)
- kooppanden (risico op verlies bij verkoop, minder flexibel)
- energiekosten (zowel verwarmen als koelen)
- schoonmaakkosten
- onderhoud van het gebouw, binnen- en buitenruimtes (jaarlijks)
- onderhoud en vervanging inventaris

De huisvestingskosten verschillen sterk tussen verschillende kinderopvangorganisaties. Deze kosten zijn dan ook een gedeeltelijke verklaring voor de verschillen in kostprijs. Over het algemeen hebben grote organisaties hogere huisvestingskosten.

Uit het Kengetallenrapport⁸ komt naar voren dat de huisvestingskosten van kleine naar grote organisaties oplopen van gemiddeld 11% tot 15% van de totale kosten. Deze verschillen kunnen veroorzaakt worden door zaken als locatie, oud- of

⁷ Aan de kant van de werkgevers voeren Brancheorganisatie Kinderopvang (BK) en Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK) de cao-onderhandelingen. Voor de medewerkers zijn dit CNV Zorg en Welzijn en FNV Zorg & Welzijn.

⁸ 'Mijn Kostprijs. Kengetallen voor de bedrijfsvoering van kinderopvangorganisaties en gastouderbureaus', Waarborgfonds & Kenniscentrum Kinderopvang, juni 2021. [Meer informatie en downloaden.](#)

nieuwbouw, huur of eigendom, hoeveel de verhuurder op winst is gericht en de bouwkundige staat waarin het gebouw verkeert.

C. DIRECTE ORGANISATIEKOSTEN

Met 'directe organisatiekosten' worden alle kosten bedoeld die te maken hebben met de verzorging van en activiteiten voor de kinderen. Het aandeel van de kosten van activiteiten en verzorging in de kostprijs is klein. Er zijn vrijwel geen verschillen tussen kleine en grote organisaties. Duidelijk is wel dat deze kosten afhankelijk zijn van de bezetting en van de leeftijdsindeling van de kinderen. Onder directe organisatiekosten vallen kosten zoals:

- Verzorgingskosten zoals verzorgingsproducten en luiers
- Voedingsproducten
- Knutselmaterialen en speelgoed
- Activiteiten en uitstapjes
- Vervoerskosten bso voor het ophalen van school

Ons advies is om goed te kijken naar welke kosten er wel bij de uurprijs voor de kinderopvang zijn inbegrepen en welke niet. De ene kinderopvangorganisatie heeft eigen luiers en voeding. De andere organisatie laat ouders dit zelf vanuit huis meenemen. Dit hoeft trouwens niet altijd het idee van de organisatie zelf te zijn.

Ouders hebben soms sterke voorkeur voor hun eigen merk luiers en eten, waardoor het beleid daarop is aangepast. Ook de kosten voor eventuele uitstapjes zijn bij de ene organisatie wel en bij de andere niet opgenomen in de prijs.

D. ORGANISATIE EN OVERIGE KOSTEN

Hieronder vallen de meer bedrijfsmatige posten. Sommige organisaties schrijven hier ook de loonkosten van hun overhead: medewerkers die niet betrokken zijn bij het primaire proces van het opvangen van kinderen. De 'organisatie en overige kosten' zijn lastig te bepalen en verschillen sterk per organisatie. Over het algemeen hebben grote organisaties hogere organisatiekosten.

- kantoorkosten
- software en IT
- website, ouderportaal en promotie

- Inkoop van externe kennis en expertise
- afschrijvingen
- rentelasten
- belastingen

Extra kosten en/of besparingen door beleidsbeslissingen

Een kinderopvangorganisatie kan beleidsbeslissingen nemen die extra kosten met zich meebrengen of die juist een besparing opleveren. Zo kan een organisatie besluiten om extra kwaliteit te bieden boven op de minimale eisen die de Wet kinderopvang aan de kwaliteit stelt. Bijvoorbeeld in de vorm van extra scholing aan hun pedagogisch medewerkers of ruimer personeel in zetten. Extra kwaliteit kan ook geboden worden in de huisvesting, het aanbod aan activiteiten of biologisch eten.

Winst na belastingen

Een houder met goede bedrijfsvoering zorgt ervoor ook na betaling van belastingen nog winst over te houden. Deze winst kan (deels) toegevoegd worden aan het buffervermogen, noodzakelijk voor bijv.:

- Groot onderhoud en investeringen;
- Onverwachte (financiële) omstandigheden;
- Voeren van stabiel prijsbeleid; pieken in prijsstijging kunnen middelen over meerdere jaren.

Daarnaast kan een ondernemer ervoor kiezen om (een deel van) de winst uit te keren aan aandeelhouders en/of de eigenaar.

2.2 Gastouderopvang

In de praktijk lopen de werkzaamheden van gastouderbureaus en de kosten die ouders daarvoor betalen zeer uiteen. Gastouderbureaus moeten een duidelijk beeld geven van de kostenstructuur. Dit wordt vaak in het contract met de ouders uiteengezet. Dit betekent dat in deze contracten duidelijk moet zijn wat ouders waarvoor aan het gastouderbureau moeten betalen en welk deel van dat bedrag naar hun gastouder gaat.

Kosten van de gastouder

Meestal geeft het gastouderbureau een adviesprijs voor wat de opvang van de gastouder per uur kost. Dit is een bedrag per uur en per kind, met soms een korting voor tweede en volgende kinderen uit één gezin. Sommige gastouderbureaus adviseren een andere prijs voor kinderen van 4-12 jaar, dan voor kinderen van 0-4 jaar. Voor de avonduren en in het weekend wordt meestal een hoger tarief geadviseerd. Soms is er ook een apart nachttarief. In de praktijk wordt de adviesprijs meestal redelijk gevolgd, maar in principe blijft de uurprijs een afspraak tussen vraagouder en gastouder. Vaak is er een toeslag voor voeding en andere bijkomende kosten. Zowel bij het aangaan van een contract als ouder of bij het adviseren over de prijs als oudercommissie, is het belangrijk om te controleren of deze kosten op de factuur vermeld staan.

Kosten van het gastouderbureau

De kosten van dienstverlening van het gastouderbureau bestaan bijvoorbeeld uit bemiddelings- en begeleidingskosten. De vergoeding aan het gastouderbureau is opgebouwd uit de kosten voor:

- bemiddeling
- begeleiding
- administratieve taken
- scholing van gastouders
- medewerkers in dienst van het gastouderbureau
- al dan niet gegarandeerde vervanging bij ziekte van de gastouder

Gastouderbureaus berekenen deze kosten op verschillende manieren door aan de ouders. Per kind of per gezin, eerste en volgende jaren opvang, eerste en volgende kinderen uit één gezin en met of zonder bemiddeling. Het bedrag dat moet worden betaald kan bestaan uit een vast bedrag per maand of jaar, een bedrag per uur opvang of een combinatie daarvan.

De oudercommissie kan zich afvragen voor welke werkzaamheden ouders willen of moeten betalen. Welke diensten willen ouders afnemen van het gastouderbureau? En kunnen zij ook zaken weigeren?

Bemiddeling

Het is logisch dat ouders betalen voor bemiddeling als het gastouderbureau zorgt voor totstandkoming van een koppeling. Maar is het ook logisch dat ouders na het eerste jaar van een geslaagde of stabiele koppeling hier nog steeds voor betalen? Onderstaande vragen over koppelingskosten kunt u bijvoorbeeld aan het gastouderbureau stellen:

- Als er voor het eerste kind een koppeling tot stand is gekomen en het tweede of volgende kind kan bij dezelfde gastouder worden geplaatst, betalen ouders dan opnieuw voor bemiddeling? Zo ja, wat houdt die bemiddeling dan in?
- Als ouders zelf een gastouder hebben gevonden en zij zich samen melden bij een gastouderbureau om de overeenkomst vast te leggen en daarmee in aanmerking te komen voor de kinderopvangtoeslag, betalen ouders dan toch nog voor bemiddeling?

Begeleiding

Tijdens de looptijd van de koppeling biedt een gastouderbureau begeleiding in de vorm van gesprekken over de voortgang en het signaleren en oplossen van eventuele problemen. Als de kinderen uit één gezin bij één gastouder zijn ondergebracht, betekent dat voor het gastouderbureau één gesprek voor meerdere kinderen. Sommige gastouderbureaus geven in dat geval korting op de begeleidingskosten. Dit is niet verplicht.

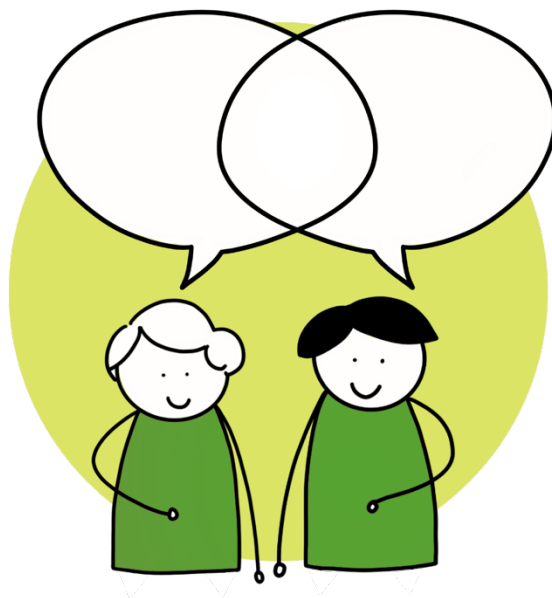
Vervanging

De meeste gastouderbureaus hebben een inspanningsverplichting opgenomen in het contract om bij ziekte van de gastouder voor vervanging te zorgen. Veel ouders lossen het probleem liever zelf op. Er is om die reden vaak geen vraag naar deze dienst. De oudercommissie kan zich afvragen of het zinvol is als het gastouderbureau verschillende pakketten tegen verschillende tarieven gaat aanbieden. Bijvoorbeeld: een pakket met gegarandeerde vervanging, een pakket met vervanging na bijvoorbeeld één week ziekte en een pakket zonder vervanging en nieuwe bemiddeling bij langdurige ziekte.

Leestip: cijfers!

- Met enige regelmaat voert BOinK een Vergelijkend prijsonderzoek uit naar de gehanteerde uurtarieven in de dagopvang en bso. We doen dit in samenwerking met het Waarborgfonds & Kenniscentrum Kinderopvang.
- Het Waarborgfonds heeft ook de volgende twee interessante rapporten uitgebracht die inzicht geven in de financiële ontwikkelingen binnen de sector kinderopvang:
 - [Kengetallenrapport 'Mijn Kostprijs'](#) Dit rapport geeft kinderopvang organisaties inzicht in de kengetallen van de bedrijfsvoering waarop ze kunnen sturen. Er wordt daarbij onderscheid gemaakt tussen de diverse product soorten: dagopvang, peuteropvang, buitenschoolse opvang en gastouderopvang.
 - Het [Sectorrapport Kinderopvang 2021](#) geeft een objectieve en onafhankelijke weergave van de financiële ontwikkeling van de sector kinderopvang over de jaarcijfers van 2020.

Hoofdstuk 3 Het adviesrecht van de (centrale) oudercommissie

Tip

Het staat de oudercommissie vrij om een ouder met financiële kennis te vragen om tijdelijk aan te sluiten bij de oudercommissie. Deze ouder kan de vaste oc-leden helpen bij het beoordelen van de prijswijziging en het geven van goed advies.

3.1 Hoe werkt het adviesrecht op prijswijzigingen?

In de Wet kinderopvang is vastgelegd dat oudercommissies adviesrecht hebben op wijzigingen in de prijs van de kinderopvang. Dit betekent dat de houder iedere prijswijziging aan de oudercommissie moet voorleggen voor advies. De wet zegt bovendien dat de houder de oudercommissie op tijd alle informatie geeft die de oudercommissie nodig heeft om een prijswijziging te kunnen beoordelen en een goed advies te kunnen geven. En als de oudercommissie daar om vraagt, moet de houder deze informatie ook schriftelijk geven. Zo staat dit in [artikel 1.60 lid 5 van de Wet kinderopvang](#).

Welke informatie mag een oudercommissie verwachten?

Er zijn geen regels die bepalen welke informatie een houder aan de oudercommissie moet geven als onderbouwing voor de voorgestelde prijswijziging. Maar de oudercommissie mag wel bepaalde basisinformatie verwachten. De wet heeft het niet voor niets over het geven van 'alle informatie die de oudercommissie voor de vervulling van haar taak redelijkerwijs nodig heeft'. Simpel gezegd: de informatie die de houder aan de oudercommissie geeft moet voldoende zijn om goed te kunnen adviseren.

Je mag van de houder een duidelijke toelichting verwachten bij de noodzaak, de gemaakte keuzes en afwegingen die gemaakt zijn om tot de nieuwe uurprijs te komen. Documenten die dit ondersteunen zijn bijvoorbeeld:

- Cijfermateriaal op basis van een begroting en/of jaarrekening
- Kostenprognose AYIT ⁹
- Sectorrapport Kinderopvang
- Schriftelijke en mondelinge toelichting
- Bezettingscijfers

Niet iedere organisatie zal de volledige jaarrekening of begroting willen delen. Maar er zijn ook andere mogelijkheden waarmee de houder financieel inzicht kan geven. Zo kan de houder zijn accountant vragen een verklaring te ondertekenen dat de cijfers boekhoudkundig gecontroleerd en goedgekeurd zijn. Of de houder geeft de mogelijkheid dat een ouder met financiële kennis op kantoor noodzaak, de gemaakte keuzes en afwegingen die gemaakt zijn kantoor een papieren versie van de balans komt inzien. Hiermee kan voorkomen worden dat oudercommissieleden per abuis belangrijke documenten doorsturen of digitaal 'laten slingeren'. Een houder en oudercommissie kunnen natuurlijk sowieso duidelijke afspraken over geheimhouding maken.

⁹ Voor oudercommissies die lid zijn van BOinK staan zowel de 'Prognose kostenontwikkeling kinderopvang 2024' van AYIT als de Update en de bijbehorende veel gestelde vragen beschikbaar op onze ledenpagina.

Een laatste tip is om de houder een cijfermatig format te laten ontwikkelen waarin hij ieder jaar de nodige cijfers kan delen met de oudercommissie voor het prijsadvies.

Te veel informatie is overigens niet per definitie de oplossing voor een goed adviestraject. Soms hebben oudercommissieleden met veel financiële kennis de neiging om op de stoel van de houder te gaan zitten. Te weinig informatie is ook niet goed. Doel is dat de informatie moet leiden tot een beter adviestraject.

Tip: maak afspraken over de te verstrekken informatie

- Maak als oudercommissie samen met de houder heldere afspraken over welke informatie voor jullie voldoende moet zijn om een goed advies over de wijziging van de uurprijs te kunnen geven.
- Zo kan je de houder bijvoorbeeld vragen om een cijfermatig format te ontwikkelen waarin hij ieder jaar de nodige cijfers kan delen met de oudercommissie voor het prijsadvies.
- Leg deze afspraken schriftelijk vast. Bijvoorbeeld in het Huishoudelijk Reglement Oudercommissies, deel B. Zo hoeft de oudercommissie dit proces niet ieder jaar opnieuw te doorlopen.

Moet de informatie specifiek voor de locatie zijn?

De uitleg en redenen van de prijswijziging moet ook locatie specifiek zijn en niet voor tien locaties tegelijk. Iedere locatie heeft andere zaken waar meer en minder geld aan wordt besteed. Zo hangt de huurprijs bijvoorbeeld af van de regio of woonplaats waar de locatie staat. Zie ook de uitspraak van de Geschillencommissie in de leestip hieronder.

Leestip: Uitspraken Geschillencommissie

Voldoende (locatiespecifieke) informatie

De Geschillencommissie Kinderopvang heeft in diverse uitspraken geoordeeld dat:

"... een gefundeerd oordeel over de prijsvorming een redelijk inzicht vergt in bedrijfseconomische gegevens op het organisatorische niveau waarop de oudercommissie functioneert en dat is het vestigingsniveau. Alleen dan kan de oudercommissie adequaat invulling geven aan haar adviesrecht op dit onderwerp. Een bijkomend punt van aandacht daarbij is dat de beschikking over die gegevens, de oudercommissie in staat stelt haar advies tegenover haar achterban – de ouders die zij vertegenwoordigt – op deugdelijke wijze te verantwoorden."

Referentiecodes

- 122138 – juni 2019: [Bovengemiddelde tariefverhoging mag \(nog\) niet worden doorgevoerd](#)
- 200008/206231 – juni 2023: [Globale informatie geven aan oudercommissie is onvoldoende voor onderbouwing ondernemer besluit prijsverhoging](#)
- 202374/205334 – juni 2023: [Geschil over technische correctie: ondernemer had voorgenomen correctie voor advies aan oudercommissie moeten voorleggen](#)

Maar, het zorgen voor locatiespecifieke informatie hoeft niet te betekenen dat de uurprijs uiteindelijk ook op alle locaties van een kinderopvangorganisatie anders is. Dit kan bijvoorbeeld zoveel meer administratief werk met zich meebrengen, dat er ook extra kosten bijkomen. Of een organisatie kiest er bewust voor om locaties in meer kwetsbare wijken open te houden. Ook al hebben deze locaties vaker een hogere kostprijs, zij vinden het vanuit maatschappelijk oogpunt belangrijk dat iedereen gelijke toegang tot kinderopvang heeft.

De mogelijk hogere kostprijzen op die locaties worden dan gemiddeld met lagere kostprijzen op andere locaties van dezelfde organisatie. Waar het om gaat is dat de houder de oudercommissie wel deze locatiespecifieke informatie geeft. En daarnaast ook de argumenten die achter de gemaakte keuzen liggen om tot een bepaalde uurprijs te komen. Pas dan kan de oudercommissie de uurprijs goed beoordelen.

Waar moet het gesprek tussen houder en oudercommissie verder over gaan?

Bespreek met elkaar het langetermijnbeleid. Het is belangrijk om te streven naar een samenhangend, constant prijsbeleid. Daarbij worden uitschieters in de prijsstijging of prijsdaling zoveel mogelijk voorkomen. Uitschieters in prijsstijgingen willen zich nog wel eens voordoen wanneer organisaties geen of onvoldoende reserves hebben opgebouwd. Onverwachte uitgaven of verminderde inkomsten kunnen ze dan niet goed opvangen. Om deze kosten te dekken, wordt er een onverwacht hoge uurprijs vastgesteld. Uitschieters komen ook voor in een te lage uurprijs. Dit verzwakt het weerstandsvermogen van organisatie. Of de rekening wordt doorgeschoven naar een volgende generatie ouders. Bespreek dus met de houder waarom het belangrijk is voor de organisatie om reserves te hebben en hier geld voor opzij te zetten. Denk aan investeringen, incidentele uitgaven en perioden van economische recessie.

Hoe lang duurt het adviestraject?

Over het algemeen adviseert BOinK een adviestermijn van vier weken. Zo staat dit ook beschreven in het Modelreglement Oudercommissie¹⁰. Zie deel 2, onderdeel B bij de afspraken tussen oudercommissie en kinderopvangorganisatie, als onderdeel van het Huishoudelijk Reglement Oudercommissie. Deze adviestermijn gaat pas in als de oudercommissie voldoende informatie van de organisatie heeft ontvangen om advies te kunnen geven. Het gehele traject kan meer tijd nodig hebben dan deze vier weken.

Er zijn situaties waarin de houder advies aanvraagt bij de oudercommissie en daarbij onvoldoende goede informatie geeft. Dan moet de oudercommissie eerst goed

¹⁰ In 2023 werkt BOinK aan een vernieuwde versie van het Modelreglement, in samenwerking met de branchepartijen.

aangeven welke extra informatie zij nog nodig heeft. Daarna moet de houder deze extra gegevens weer aanleveren bij de oudercommissie. Al met al ben je dan zo één tot twee weken verder. En vanaf dát moment moet de adviestermijn van 4 weken nog ingaan. Bovendien is het beoordelen van de prijswijziging en het geven van een goed advies daarop vrij ingewikkeld. Anders dan een adviesaanvraag over bijvoorbeeld het voedingsbeleid of de openingstijden. Zorg er dus voor dat jullie samen met de houder ruim de tijd nemen. Zie voor meer informatie over hoe een oudercommissie tot een advies komt onze [brochure Medezeggenschap, adviesrecht en de achterban](#).

Maak samen een duidelijke planning voor het adviestraject!

Maak als oudercommissie samen met de houder een goede planning voor het prijsadvies. Spreek duidelijke afspraken, termijnen en deadlines met elkaar af. Leg deze schriftelijk vast, zoals:

- ✓ uiterlijke datum waarop de houder de adviesaanvraag inclusief onderbouwing aanbiedt aan de oudercommissie
- ✓ welke informatie voldoende is voor de oudercommissie om een advies te kunnen geven, zoals een begroting , jaarcijfers, etc.
- ✓ uiterlijke reactietermijn van de oudercommissie om aan te geven of de gegeven informatie voldoende is of dat er nog informatie ontbreekt
- ✓ uiterlijke reactietermijn wanneer de houder de eventuele extra informatie gegeven moet hebben
- ✓ een datum voor een 'gesprek ' tussen oudercommissie en de houder
- ✓ uiterlijke reactietermijn voor het definitieve advies van de oudercommissie
- ✓ informeren van ouders over nieuwe uurprijs: uiterlijk 1 maand + 1 week voor de geplande ingangsdatum. Dit is meestal 1 januari van het nieuwe kalenderjaar.

Ga met elkaar in gesprek!

Het komt nogal eens voor dat de houder en de (centrale) oudercommissie tijdens een adviesprocedure alleen schriftelijk of per e-mail met elkaar contact hebben. Zij zitten dus niet letterlijk een keer met elkaar om tafel. BOinK adviseert (centrale) oudercommissies en houders om fysiek met elkaar te overleggen.

Juist als er grote onduidelijkheden of meningsverschillen zijn. In een gesprek kunnen partijen hun inhoudelijke standpunten duidelijker aan elkaar uitleggen. Ook kan de oudercommissie vertellen waarom zij bepaalde informatie nodig denkt te hebben. Eventueel alleen mondeling of met afspraken over geheimhouding. Of de houder kan op zijn beurt beter uitleggen waarom hij weigert om bepaalde informatie te geven. Kortom, echt overleggen met elkaar zorgt vaak voor betere communicatie. Dit heeft een positieve invloed op de adviesprocedure en de onderlinge verstandhouding.

3.2 Advies via centrale oudercommissie

In grotere organisaties worden prijzen vaak centraal vastgesteld. Het is dan praktisch als lokale oudercommissies hun krachten bundelen. Gezamenlijk kunnen zij tot een advies over de prijswijziging komen. Lokale oudercommissies moeten dan een machtiging geven voor het prijsadvies aan de centrale oudercommissie. Die centrale oudercommissie geeft een advies over de aangekondigde prijswijziging. De ondernemer kan op die manier direct overleggen met vertegenwoordigers van alle ouders in de gehele organisatie. Er kunnen natuurlijk altijd locatie specifieke zaken spelen. De lokale oudercommissie mag dan altijd zelfstandig adviseren over de prijswijziging als zij dat willen. Hun machtiging aan de centrale oudercommissie kan ten alle tijden weer ingetrokken worden.

3.3 Wat als het adviestraject niet naar wens verloopt?

Wat nu als de oudercommissie een goed onderbouwd advies heeft gegeven, maar de houder volgt dat advies niet op? Mag dat zomaar? En wat als de houder helemaal geen adviesaanvraag aan de oudercommissie voorlegt? Hieronder beschrijven we welke stappen je als oudercommissie in zulke situaties kunt nemen.

Moet de houder het advies van de oudercommissie opvolgen?

De houder hoeft het niet eens te zijn met het advies van de oudercommissie. En hij mag de prijs toch verhogen als dit noodzakelijk is om kinderopvang van goede kwaliteit te kunnen (blijven) bieden. Maar dan moet de houder dit wél goed kunnen uitleggen aan de oudercommissie. Dit moet schriftelijk, dus via een brief die per post of per e-mail verstuurd wordt. Zo staat dit ook in de wet: “de houder mag pas van het advies van de oudercommissie afwijken als dit advies aantoonbaar in strijd is met het belang van de kinderopvang.” ([artikel 1.60, lid 2 Wet kinderopvang](#)). Doet hij dit niet, dan overtreedt hij de Wet kinderopvang.

De oudercommissie ontvangt geen adviesaanvraag of de procedure verloopt niet goed

Het kan gebeuren dat de houder helemaal geen advies aan de oudercommissie vraagt over de nieuwe prijs die hij wil laten ingaan. Ook dan overtreedt hij de wet kinderopvang. Maar ook wanneer de houder wel advies aan de oudercommissie vraagt, kan het zo zijn dat de adviesprocedure verder niet goed verloopt. Of dat de Dit zijn allemaal belangrijke redenen om als oudercommissie zelf actie te ondernemen.

Wat kan de oudercommissie doen?

Wanneer de houder geen advies aan de oudercommissie vraagt, of hun advies negeert, dan kan de oudercommissie de volgende stappen nemen:

Schrijf een brief naar de kinderopvang ondernemer

Geef daarin aan dat de oudercommissie volgens de Wet kinderopvang het recht heeft om een advies te geven over de nieuwe uurprijs. Benoem hierbij de geldende wetsartikelen, zoals wij die ook in deze brochure hebben benoemd. Vertel ook dat wanneer de houder het advies niet wil of kan overnemen, hij dit schriftelijk aan de oudercommissie moet kunnen uitleggen. We raden het aan een datum te noemen wanneer de houder op zijn laatst moet reageren. Hij moet duidelijk benoemen dat hij de oudercommissie om advies vraagt over wijzigingen in prijs.

Dien een interne klacht in

Reageert de houder niet op uw brief, of naar ontevredenheid, dien dan een officiële interne klacht in. De manier waarop u intern kan klagen staat beschreven in het klachtenreglement van jullie eigen kinderdagverblijf, bso, gastouderbureau of peuterspeelzaal. Elke kinderopvang moet een klachtenreglement hebben. Zo staat dit in de wet kinderopvang. De oudercommissie heeft ook adviesrecht op de inhoud van de klachtenregeling van de opvang.

Ga naar het klachtenloket of de Geschillencommissie Kinderopvang

Komt u er met de organisatie niet uit? Dan raden we aan om in eerste instantie contact op te nemen met het [Klachtenloket Kinderopvang](#). Het klachtenloket kan oudercommissies juridisch advies geven in hun situatie. Ook kunnen zij helpen in het contact tussen de oudercommissie en de houder. Want een goede verstandhouding is heel belangrijk voor de (verdere) samenwerking.

Komen jullie er dan alsnog niet uit? Dan kan de oudercommissie de klacht direct als geschil indienen bij de [Geschillencommissie Kinderopvang](#). Dus zonder eerst een interne klacht te hebben ingediend of gebruik te hebben gemaakt van het Klachtenloket.

Bij onderwerpen waar de oudercommissie wettelijk adviesrecht op heeft, behandelt de Geschillencommissie ook klachten over een beslissing die de houder van plan is te nemen of al genomen heeft. Als een procedure bij de Geschillencommissie wordt doorlopen en de oudercommissie wordt in het gelijk gesteld, dan kan het zijn dat de kinderopvangorganisatie haar besluit geheel of gedeeltelijk moet intrekken. Of zij moet één of meer gevolgen van dat besluit ongedaan maken. De uitspraak van de Geschillencommissie is bindend.

Meld de situatie bij de GGD

Oudercommissies kunnen contact opnemen met de GGD. Bel de regionale GGD en vraag naar de inspecteur Kinderopvang. Geef dan aan dat de houder zich niet aan het adviesrecht houdt. De GGD is in de Wet kinderopvang aangewezen als toezichthouder. De GGD inspecteert onder andere of en hoe het kindercentrum heeft geregeld dat alle ouders hun mening mogen geven.

En ze controleren of er een oudercommissie aanwezig is, want dat is een wettelijke plicht.

Wat de GGD niet controleert is hoe de houder omgaat met het adviesrecht van de oudercommissie. Wordt de oudercommissie daadwerkelijk om advies gevraagd bij de onderwerpen waar zij adviesrecht op hebben? Geeft de houder voldoende informatie om de adviesvraag goed te kunnen beoordelen? En hoe gaat de houder om met de adviezen die de oudercommissie gegeven heeft? Zoals bij punt 3 uitgelegd, kunnen oudercommissies terecht bij de Geschillencommissie als daar zaken niet goed verlopen. Maar daarnaast het is tóch belangrijk dat u de GGD informeert als de houder de oudercommissie niet om advies vraagt. Of als de houder niets doet met het gegeven advies. Dit is namelijk belangrijke informatie voor de toezichthouder over hoe de houder te werk gaat. Met deze informatie zal de toezichthouder rekening houden bij volgende inspecties.

Wil je meer lezen over wat te doen met klachten? Of over het toezicht door de GGD? Ga dan naar onze themapagina's [Klachten en conflicten](#) en [Toezicht en Handhaving in de kinderopvang](#).

3.4 Visie op medezeggenschap en het prijsadvies

Het is een uitdaging om goed vorm te geven aan het adviesrecht op prijswijzigingen in een marktsector zoals de kinderopvang is. Voor beide partijen, de houder en de oudercommissie. Is het nu echt zo belangrijk dat ouders, vertegenwoordigd door hun oudercommissie, advies uitbrengen over de uurprijs? Heeft het een meerwaarde?

Absoluut! Medezeggenschap gaat erom dat ouders wezenlijk invloed hebben op de plannen van de kinderopvangorganisatie. Plannen die gaan over de kwaliteit van de opvang en het belang van de onderneming. Daar hoort ook het adviesrecht op prijswijzigingen bij.

BOinK vindt het belangrijk dat de adviesprocedure constructief verloopt. Waarbij beide partijen zich positief en opbouwend opstellen ten aanzien van de onderlinge samenwerking. Er is ruimte voor een goed gesprek, voor het beantwoorden van

vragen en ook voor onderhandeling. Dit is naar onze mening meer dan alleen de uitleg van de houder op vragen vanuit de oudercommissie.

Het zou zo moeten zijn dat door het gesprek tussen houder en oudercommissie andere uitkomsten mogelijk zijn dan dat de houder in eerste instantie zelf had bedacht. Ga maar eens na: doordat de oudercommissie inzage krijgt in gemaakte beleidskeuzes in de begroting, kan zij dit koppelen aan andere beleidskeuzes van de organisatie. Beleid waar de oudercommissie ook adviesrecht op heeft, zoals het voedingsbeleid of beleid op gebied van de pedagogische kwaliteit. Op die manier ontstaat er een continu proces in het maken van bepaalde beleidskeuzes en de invloed daarvan op de prijs. Beleidskeuzes waar oudercommissies vaak adviesrecht op hebben.

Onze wens voor de toekomst is dat houders continue in gesprek blijven met de oudercommissie over dit onderwerp. Dus los van het wettelijk verplichte adviestraject op de jaarlijkse uurprijs. Zo zijn na het eerste kwartaal van een kalenderjaar vaak de definitieve jaarcijfers van voorgaand jaar bekend. Het zou mooi zijn als houders die dan ook op dat moment met hun oudercommissie bespreken. En vergelijken met de begroting die voor dat voorgaande jaar gemaakt was. Dat was namelijk de begroting op basis waarvan de oudercommissie destijds haar advies op de prijswijziging gebaseerd heeft. En hoe heeft dit nu in de praktijk uitgepakt?

Door op die manier structureel samen te werken, kunnen houder en oudercommissie veel eerder, vaker én in een minder beladen situatie een goed gesprek met elkaar voeren over de cijfers en begroting. De verwachting is dat dit het adviestraject op de jaarlijkse prijswijziging een stuk zal vergemakkelijken. De oudercommissie weet immers hoe de organisatie ervoor staat en waarom welke keuzes gemaakt zijn, al dan niet met inmenging van hun advies, op basis waarvan de uurprijs voor komend jaar tot stand is gekomen.

Uiteindelijk draait het allemaal om de visie van vooral de houder, maar ook van de oudercommissie, op medezeggenschap.

Tip voor oudercommissies

De oudercommissie heeft adviesrecht op veel beleidsonderwerpen, die ook van invloed zijn op de kosten. Denk bijvoorbeeld aan het beleid op gebied van de pedagogische kwaliteit, veiligheid en gezondheid, het voedingsbeleid of openingstijden.

Adviseer over deze beleidsonderwerpen bij voorkeur op een ander moment dan het adviestraject over de uurprijs. Maar neem bij het prijsadvies wel de bijbehorende kosten van dit beleid mee in de beoordeling. En kijk naar de verhouding tussen prijs en kwaliteit.

Tip voor houders

Oudercommissies zetten zich in voor een goede kwaliteit van de kinderopvang en zijn belangrijk voor het goed functioneren van de kinderopvangorganisatie. Om de taak als oudercommissie goed uit te kunnen oefenen moeten alle partijen beschikken over een gedegen kennis van de wet- en regelgeving in de kinderopvang en de rechten en plichten op het gebied van medezeggenschap kennen.

Daarom geeft BOinK sinds vorig jaar ook een basistraining 'De oudercommissie' voor professionals en houders in de kinderopvang. Deze training vormt een goede basis om samen met uw oudercommissie een prettige samenwerking te creëren en invulling te geven aan medezeggenschap.

Lees [hier voor meer informatie en aanmelden](#).

Hoofdstuk 4 Prijswijziging in 2024

Een houder van een kinderopvangorganisatie die de prijs wil wijzigen moet volgens de Wet kinderopvang de oudercommissie om advies vragen (artikel 1.60 lid 1f). Zie voor het adviesrecht hoofdstuk 3 van deze brochure.

Als de oudercommissie gevraagd wordt te adviseren over de prijswijziging dan onderzoekt de oudercommissie de redenen van de houder om de prijs te wijzigen. De oudercommissie moet zich afvragen hoe de prijs is opgebouwd, wat de omzet en kostenposten zijn en of er bijvoorbeeld verbeteringen komen in de kwaliteit van de opvang. Ook kan de prijs worden vergeleken met de prijzen van kinderopvangorganisaties in de buurt met ongeveer hetzelfde aanbod. Simpel gezegd kunnen oudercommissies afwegen wat ouders in de komende periode mogen verwachten voor de extra kosten die ze moeten gaan betalen.

We zitten nog steeds in een tijd waarin de omstandig heden in de sector anders zijn dan enkele jaren terug. De personeelstekorten leiden soms tot het tijdelijk moeten sluiten van groepen. Het ziekteverzuim door (naweeën van) corona ligt hoger. Verder heeft iedereen, dus ook opvangorganisaties, te maken met toenemende energiekosten en hogere inflatie voor inkopen van voeding, verzorging en activiteiten. Tot slot is er onzekerheid over een nieuwe cao kinderopvang vanaf juli 2024.

Hieronder beschrijven we eerst de huidige actualiteiten die van invloed zijn op de prijs en die ondernemers kunnen aandragen als argument voor een prijsstijging. Ook leest u over andere redenen die houders regelmatig geven voor een prijsstijging. Er volgt na elke reden een reactie van BOinK.

4.1 Prognose kostenontwikkeling in de kinderopvang

De BK en de BMK laten elk jaar samen een 'Prognose kostenontwikkeling kinderopvang' opstellen voor hun leden. Dit gebeurt op basis van cijfers van het Centraal Plan Bureau. De prognose is een voorspelling van verschillende onderdelen die invloed hebben op de kostenontwikkelingen voor het komende kalenderjaar. Zo zorgen afspraken in de cao over salarisverhogingen bijvoorbeeld voor hogere loonkosten. De kostenprognose is een gemiddelde voor alle kinderopvangorganisaties en alle opvangsoorten. De tekst is gebaseerd op de beschikbare informatie tot juni 2023. Gedurende de laatste maanden van 2023 kunnen zich nog ontwikkelingen voordoen, die tot een aanpassing van de prognose kunnen leiden. Dit geldt met name voor het verschijnen van de Rijksbegroting in september 2023. Rond eind september verschijnt daarom altijd een update van de prognose. Het blijft een prognose en verschillen tussen organisaties zijn groot. Het is daarom verstandig dat iedere organisatie voor zichzelf nagaat in welke mate de besproken onderdelen voor hun eigen organisatie, locatie en/ of opvangsoort gelden.

Veel kinderopvangorganisaties gebruiken deze kostenprognose als hulpmiddel voor het berekenen van hun te maken kosten in 2023, de begroting genoemd. En daarmee ook voor het bepalen van hun uurtarieven. Hier is het ook precies voor bedoeld. Het komt helaas ook voor dat houders het percentage uit de prognose beoordelen als geadviseerde prijsstijging. Het document wordt vervolgens door de houder gebruikt als reden en uitleg om de oudercommissies te overtuigen van de voorgestelde prijswijziging. Maar de prognose is nadrukkelijk géén prijsadvies.

Reactie BOinK

BOinK raadt oudercommissies aan om de Prognose kostenontwikkeling door te nemen. Voor oudercommissies die lid zijn van BOinK staan zowel de 'Prognose kostenontwikkeling kinderopvang 2024' uit juli dit jaar, als de Update uit

september en de bijbehorende veel gestelde vragen (FAQ's) beschikbaar op onze [ledenpagina](#). Andere oudercommissies adviseren we om bij hun houder na te vragen of er van de 'Prognose kostenontwikkeling kinderopvang 2024' gebruik is gemaakt. Zo ja, vraag de houder om deze met jullie te delen. De houder is tenslotte wettelijk verplicht om de oudercommissie alle informatie te geven die nodig is om een prijswijziging te kunnen beoordelen en tot een advies te komen.

BOinK is het eens met de branchepartijen en de opsteller van de kostenprognose. De prognose is géén prijsadvies. De cijfers zijn gemiddelden binnen de hele sector kinderopvang en niet specifiek genoeg in het voorspellen van de kosten van een organisatie en/ of locatie. De kostenprognose is bedoeld als basis voor het berekenen van kostenontwikkelingen op organisatieniveau. De totale stijging van de kosten die voor 2024 wordt verwacht ligt tussen de 6,0% en 8,5%. Wees als oudercommissie kritisch op de eigen op maat gemaakte prognoses voor de eigen organisatie, locatie en/of opvangsoort.

Kijk tot slot ook goed naar het behaalde rendement (= omzet min gemaakte kosten) en stel vragen over de hoogte van het rendement in vergelijking met de voorgenomen stijging van de uurprijs. Wanneer een opvangorganisatie de uurprijs voor 2024 fors wil verhogen én ook een flink rendement heeft behaald in ouders wel daadwerkelijk nodig is. Wordt er gespaard voor een grote uitgave in de toekomst? Moet het deel eigen vermogen dat in de organisatie zit verhoogd worden omwille van een betere solvabiliteit? Of kan een deel van de winst gebruikt worden om de uurprijzen in 2024 voor ouders minder fors te laten stijgen?

Zoals we in hoofdstuk 3 al schreven, is het voor de oudercommissie van belang om inzicht te hebben in de financiële huishouding van een kinderopvanglocatie om te kunnen bepalen of de stijging van de uurprijs terecht is. De houder is niet voor niets ook wettelijk verplicht om deze informatie te verstrekken.

4.2 Personeelstekort - sluiting groepen, inzet ZZP'ERS en wervingskosten

De landelijke personeelskosten in de kinderopvang zijn nog steeds een bekend probleem. Veel opvangorganisaties hebben hierdoor al eens of vaker een groep of hele locatie tijdelijk moeten sluiten. Sommige organisaties zeggen zelfs bestaande contracten met ouders geheel of gedeeltelijk op.

Of dit terecht en op goede gronden is gedaan, daar heeft de Geschillencommissie Kinderopvang diverse uitspraken over gedaan. Bij sluiting kan er geen kinderopvang

geboden worden en hebben ouders het recht hun geld voor deze dag(en) terug te krijgen. De kinderopvang-organisatie heeft hierdoor minder inkomsten en kan dit aandragen als verminderde omzet of extra kostenpost.

Reactie BOinK

Bij een organisatie met een gezonde bedrijfsvoering en opgebouwde reserves, mag je verwachten dat mogelijke extra kosten (deels) uit deze reserves opgevangen konden worden. De reserves moeten dan wel weer aangevuld worden voor het voortbestaan van de onderneming. Of hiervoor ook een groter prijsstijging nodig is dan normaal, dat verschilt per organisatie. Was het opbouwen van reserves altijd al onderdeel van de uurprijs? Hoeveel van de reserves is opgebruikt? Vraag hiernaar als oudercommissie. En als er een extra prijsverhoging nodig is om de reserves weer aan te vullen, bespreek dan ook of de prijsverhoging voor de lange termijn is, of dat een tijdelijke prijsverhoging en deze tijden van krapte op de arbeidsmarkt misschien genoeg is. Het is in ieder geval niet de bedoeling dat de gemiste inkomsten door sluitingen en/of het opbouwen van buffervermogen direct worden doorberekend aan ouders door de uurprijzen voor 2024 fors te verhogen. Het (her)opbouwen van een buffervermogen moet over meerdere jaren uitgesmeerd worden. Een jaar of 5 lijkt hier een reëel gemiddelde voor te zijn.

Een ander gevolg van het personeelstekort in de kinderopvangsector is een toenemende inzet van pedagogisch medewerkers die als ZZP'er werken en forse uurtarieven vragen. In hoofdstuk 2 beschreven we al dat de loonkosten gemiddeld 72% van de totale kosten innemen. In hun kostenprognose gaat AYIT voor 2024 zelfs uit van 74%.

Sommige organisaties maken veel gebruik van ZZP'ers en geven dit als argument voor hun hoge(re) uurprijs. Kinderopvangorganisaties kunnen ook aangeven meer kosten te hebben voor het werven van nieuw personeel, het behouden van bestaand personeel, zij-instroom, etc. Denk aan enthousiasmerende wervingscampagnes, hogere instapschalen, extra salarisverhogingen en/of betere arbeidsvoorwaarden. Deze trend speelde vooral in 2022 en 2023 en of deze trend zich ook doorzet in 2024 is lastig te voorspellen.

Reactie BOinK

Allereerst, als oudercommissie heb je geen wettelijk adviesrecht op het personeelsbeleid van een organisatie. Maar je hebt wel recht op inzage in de financiële huishouding. Daarnaast heeft het personeelstekort en veelvuldige

inzet van invallers en ZZP'ers op de groep niet alleen effect op de prijs van de opvang, maar zeker ook op de (pedagogische) kwaliteit en veiligheid. Dus vanuit al die drie invalshoeken kun je als oudercommissie zeker vragen stellen en advies - gevraagd én ongevraagd - geven over de inzet van ZZP'ers, aanwezigheid/ kwaliteit van personeelswerving en andere keuzes die in dit kader gemaakt worden.

Mochten jullie het nog niet eerder gedaan hebben; voer als oudercommissie met de houder eens een goed gesprek over het personeelstekort, goed werkgeverschap en over wat de inzet van ZZP'ers met zich meebrengt. Zowel kwalitatief als financieel.

Zo zullen ZZP'ers zich over het algemeen minder verbonden voelen met ouders, kinderen en de medewerkers van de opvanglocatie. Zij werken immers incidenteel op de groep, en voeren geen andere niet-groepsgebonden taken uit, zoals de oudergesprekken en teamoverleg. ZZP'ers zijn veelal ook geen 'vast gezicht' of mentor voor kinderen en ouders. De pedagogisch professionals die dit wél zijn, ervaren dit veelal als een verzwaring van hun taken. Door het gemis aan vaste collega's neemt de werkdruk voor de vaste medewerkers toe en is het risico op uitval en uitstroom groter. Dit alles draagt niet bij aan de continuïteit en de emotionele veiligheid voor kinderen.

Daarnaast nemen door inzet van ZZP'ers de loonkosten toe en is er sprake van oneerlijke concurrentie op de arbeidsmarkt. De inzet van ZZP'ers drijft de kostprijs op waardoor veel organisaties voor de keuze staan; de uurprijs verhogen of groep of locatie sluit en. Beide opties zetten de toegankelijkheid van de kinderopvang nog meer onder druk.

4.3 Stijging loonkosten

Zoals in hoofdstuk 3 al stond beschreven, bestaan de kosten van een kinderopvangorganisatie voor het grootste deel uit loonkosten. Voor 2024 worden deze geschat op 74%. Alle overige kosten, inclusief huisvesting, energie, voeding etc. vormen de resterende 26%. De stijging van de loonkosten zijn dus het meest van invloed op de stijging van de uurprijs. Loonkosten kunnen stijgen als gevolg van overheidsmaatregelen en maatschappelijke omstandigheden die van invloed zijn op de arbeidsmarkt, belastingen en sociale lasten. Denk bijvoorbeeld aan de volgende zaken:

- cao afspraken over salarisverhogingen en overige vergoedingen
- periodieke salarisverhogingen
- toevoeging extra periodieken aan schalen voor bepaalde functies
- in- en uitstroom van personeel

- wijzigingen aan het loonfunctiegebouw
- een stijging van de pensioenpremies
- sociale lasten werkgevers
- algemene kostenontwikkelingen door inflatie (prijsindexcijfer)

Al deze zaken komen ook aan de orde in de kostenprognose van AYIT. Overal geldt het advies aan organisaties om een specifieke berekening voor hun eigen organisatie te maken. Bij BOinK zien we in ons spreekuur terug dat lang niet iedere organisatie dit doet. Op de cao kinderopvang en op de in- en uitstroom en ziekteverzuim van personeel gaan we hieronder wat nader in.

Cao Kinderopvang

De belangrijkste cao-afspraken die van invloed zijn op de loonkosten zijn die over de salarissen, eenmalige uitkeringen, eindejaarsuitkering, pensioenpremies en aanvullend geboorteverlof.

De nu geldende cao Kinderopvang 2023-2024¹¹ loopt van 1 januari 2023 tot 1 juli 2024. Per 27 juni 2023 is deze algemeen verbindend verklaard. Dit betekent dat niet alleen leden van de branchepartijen BK en BMK zich aan de cao-bepalingen moeten houden, maar ook alle ongebonden werkgevers. Per 1 juli 2023 is nog een aantal inhoudelijke afspraken in de cao opgenomen. De algemeen geldende loonafspraken uit de cao leiden tot een kostenstijging van 4% in de eerste 6 maanden van 2024 ten opzichte van 2023. Afhankelijk van de cao-onderhandelingen komt daar per juli 2023 nog een percentage bovenop: 0,5 jaar x afgesproken percentage loonkostenstijging.

Over het algemeen stijgen de cao-lonen op dit moment meer dan gemiddeld. De schattingen liggen tussen de 3% en 5 % per 1 juli 2024.

In juli 2021 is er een tweede cao in de sector kinderopvang afgesloten. De Branchevereniging Ondernemers in de Kinderopvang (BVOK) heeft een cao afgesloten met de Vakbond LBV. Deze cao MKMB Kinderopvang is uitsluitend gericht

¹¹ Cao-partijen aan de kant van de werkgevers zijn BK en BMK. Voor de medewerkers zijn dit CNV Zorg en Welzijn en FNV Zorg & Welzijn.

op micro, kleine en middelgrote ondernemers. Deze cao had in eerste instantie een looptijd van 1 juli 2021 tot en met 31 december 2023. Eind december 2022 is besloten deze te verlengen tot en met 31 december 2024.

In- en uitstroom van personeel en ziekteverzuim

De loonkosten van een kinderopvangorganisatie worden beïnvloed door in- en uitstroom van personeel. Als er relatief oudere werknemers vertrekken en jongere werknemers voor in de plaats komen, leidt dat tot een daling van de gemiddelde loonkosten. Ook een structureel tekort aan personeel, waardoor de opvang bijvoorbeeld te maken heeft met noodgedwongen sluitingsdagen, leidt in principe tot minder loonkosten. Maar zoals we in paragraaf 4.2 al noemden, staan hier tegenover de hogere kosten als gevolg van de krapte op de arbeidsmarkt. Het vinden van voldoende en goed opgeleid personeel is lastig. Dit kan hogere kosten met zich meebrengen, denk aan het inhuren van uitzendkrachten of ZZP'ers, hogere wervingskosten en hogere (start)salarissen.

Het ziekteverzuim in de kinderopvang is de afgelopen jaren duidelijk gestegen. De meest actuele cijfers en het jaarlijks gemiddelde verzuimpercentage vind je in de [factsheet](#) verzuimcijfers kinderopvang uit juni 2023 van KinderopvangWerkt! In het eerste kwartaal van 2023 was het verzuimpercentage 8,8%. Dit is duidelijk lager dan de 10% in hetzelfde kwartaal in 2022. Het verzuim is wel gestegen ten opzichte van de 8,3% in het vorige kwartaal. Het jaargemiddeld verzuim over 2022 was met 8,3% het hoogste van de laatste 10 jaar. Ziekteverzuim en de inzet van vervangend personeel brengen extra personeelskosten (loonkosten groepsgebonden uren) met zich mee.

Reactie BOinK

Zoals gezegd zullen stijgende loonkosten vaak de hoofdreden zijn voor een prijsstijging, aangezien de kosten van een kinderopvangorganisatie voor gemiddeld 72 % uit loonkosten bestaan. Maar vraag wel specifiek door.

De loonkostenstijging bestaat uit meerdere componenten en voor al deze componenten is het van belang om een specifieke berekening voor de eigen organisatie te maken.

Werkgevers in de kinderopvang hebben een belangrijke rol in het aanpakken van de huidige personeelskrapte in onze sector. Goed werkgeverschap is uiteraard niet alleen een kwestie van hoge salarissen. Toch is het niet

ondenkbaar en onlogisch dat werkgevers hogere salarissen of andere kostbaardere arbeidsvoorwaarden bieden om personeel te werven en te behouden. Vraag hiernaar.

Vraag tevens naar de wijze waarop de ondernemer de schattingen over de cao over de tweede helft van 2024 heeft meegenomen in de begroting en daarmee in de uurtarieven voor 2024. Rekent hij met de lage schatting van 3% of de hoge schatting van 5%? Let wel, er komt dan respectievelijk nog 1,5% of 2,5% bij voor de tweede helft van 2024. Maak tevens afspraken over de situatie wanneer de uiteindelijke cao afspraken afwijken van de berekening waarop de uurprijs is gebaseerd.

Tot slot, het is van belang dat de houder rekent met hoeveel fte hij in dienst heeft. En wat op basis daarvan het gevolg is voor de totale loonsom.

Het gaat dus niet om het aantal werknemers dat in dienst is omdat de meeste werknemers in de kinderopvang parttime werken.

4.4 Invloed van maximum uurtarief op de prijsstijging

In 2024 zullen de maximum uurprijzen voor zowel de dagopvang, de buitenschoolse opvang als de gastouderopvang met 6,01% worden geïndexeerd. Vervolgens worden de uurtarieven allen met €0,02 gekort; hiermee betalen ouders mee aan het verbetertraject gastouderopvang in 2024. Begin november werd duidelijk dat de maximum uurtarieven nog verder verhoogd zullen worden. Een meerderheid van de Tweede Kamer heeft een motie van GroenLinks en ChristenUnie aangenomen om mensen met kinderen te ondersteunen. Hoewel de Eerste Kamer de SZW begroting nog moet goedkeuren, is de voorbereiding voor de invoering van de hogere uurtarieven al in gang gezet. Hierdoor profiteren ouders al per 1 januari 2024 van de extra verhoogde maximum uurtarieven (zie tabel volgende pagina).

Reactie BOinK

Het doel van het extra verhogen van de tarieven is om de lage en middeninkomens te ondersteunen. Dit door het gat tussen het toeslagtarief en de werkelijke tarieven te dichten. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat de prijzen extra worden verhoogd vanwege deze tegemoetkoming! Ook de branchepartijen BK en BMK benadrukken dit bij hun leden. Zij adviseren daarom aan houders om het prijsadviestraject met de oudercommissie te doorlopen op basis van de genoemde tarieven uit het definitieve besluit. Wijs jullie ondernemer hier dan ook vooral op.

De verhoging van het maximale uurtarief voor de kinderopvangtoeslag is sowieso op zichzelf geen reden voor een prijsverhoging. Als een kinder-

opvangorganisatie haar uurtarief wil verhogen, dan moet het kunnen aantonen waarom de prijsverhoging nodig is en/of waaraan de extra inkomsten worden besteed. Elke organisatie heeft te maken met specifieke kostenstijgingen en -dalingen. Hierdoor is de algemene indexering waarop de stijging van het maximum uurtarief is gebaseerd niet zomaar toepasbaar op elke kinderopvangorganisatie en -locatie.

Het maximaal te vergoeden uurtarief in 2024

Werkvorm	2023	2024	verhoging
Dagopvang	€ 9,12	€ 10,25	1,13
Buitenschoolse opvang	€ 7,85	€ 9,12	1,27
Gastouderopvang	€ 6,85	€ 7,53	0,68

De kinderopvang is vrij om het eigen uurtarief vast te stellen. De kinderopvangtoeslag kan echter aangevraagd worden tot het maximaal te vergoeden uurtarief: de jaarlijks geïndexeerde maximum uurprijs. De kosten boven de maximum uurprijs betalen alle ouders volledig zelf, ongeacht hun inkom en. Alleen tweeverdieners of alleenstaanden die werken* komen in aanmerking voor toeslag.

In de toeslagtabel staat voor elke inkomensgroep het percentage van het uurtarief dat door de overheid wordt vergoed via de kinderopvang toeslag. Voor het eerste kind is dat minimaal 33,3% en maximaal 96%. Voor het tweede en volgende kind(eren) is dat minimaal 67,1% en maximaal 96% van de uurprijs. De inkomens tabel voor 2024 staat in de bijlage van [het Besluit Kinderopvangtoeslag](#).

Het maximaal aantal uren kinderopvang waarvoor ouders kinderopvangtoeslag kunnen ontvangen is 230 uren per kalendermaand vermenigvuldigd met het aantal maanden waarin de ouder(s) werken. Dus wanneer beide ouders in een kalenderjaar 12 maanden hebben gewerkt, dan kunnen zij aanspraak maken op 230 uur x 12 maanden = 2.760 uren kinderopvang toeslag.

* inclusief ouders die studeren, een traject naar werk- of inburgeringscursus volgen.

Stel als oudercommissie vragen over hoe de werkelijke kostenontwikkeling van dit jaar (2023) overeenkwam of juist afweek van de voorspellingen die in 2022 werden gedaan.

Deze bevindingen zouden meegenomen kunnen worden in de locatiespecifieke prognose die de organisatie voor de kostenontwikkeling in 2024 maakt. Stel ook de vraag waarom bepaalde onderdelen uit de prognose van dit jaar specifiek voor de eigen locatie van toepassing zijn. Neem geen genoegen met een algemene toelichting. Een helder overzicht van de kostenontwikkeling helpt beide partijen om een duidelijk beeld te vormen over hoe kosten zijn opgebouwd en waar de ontwikkelingen van een organisatie in de toekomst liggen.

4.5 Inflatie en hogere energiekosten

Voor de kostenstijging van kosten zoals huisvesting, energie, voeding en vervoer schat het Centraal Planbureau (CPB) de inflatie voor 2024 op 3,9%.¹² Volgens het CPB wordt de inflatie in grote mate beïnvloedt door de energiekosten. Hoe hoog deze kosten zijn is grotendeels afhankelijk van het type energiecontract dat ondernemers hebben afgesloten.

Reactie BOinK

Let op: inflatie heeft in verhouding met de loonkosten maar weinig invloed op de totale kostenstijging. De extreme stijging van de energiekosten is natuurlijk een factor van groot belang, maar nog steeds zijn de energiekosten onderdeel van de 28% overige kosten en daarmee dus van relatief kleine invloed op de totale kosten van de opvang. Hoe groot deze invloed precies is, is vervolgens sterk afhankelijk van het soort huisvesting (denk bijvoorbeeld aan huur of koop, de onderhoudskosten en mate van isolatie), van het energiecontract en de organisatiegrootte van de opvang. Geeft de opvangorganisatie de inflatie en verhoogde energiekosten voor 2024 als argument voor de tariefstijging, dan moet de ondernemer dit wel goed kunnen onderbouwen met cijfermateriaal.

Verder is het inflatiecijfer van invloed op de inkoop van producten zoals voeding, vervoer en luiers. Misschien zijn hier nog goede afspraken met leveranciers over te maken. Of stap over naar een andere leverancier of ander product. Dit kan wel invloed hebben op de gewenste kwaliteit.

¹² CPB Macro Economische Verkenning 2024

4.6 Eisen veiligheid, brandveiligheid en Arbowetgeving

Om de zoveel tijd moet een kinderopvangorganisatie aanpassingen doen om aan de eisen van alle wet- en regelgeving te voldoen. Dit zullen meestal relatief hoge kosten zijn voor zaken die langer dan een jaar meegaan.

Reactie BOinK

Kijk goed of de houder deze kosten binnen één of meerdere jaren wil afschrijven. Als hij ervoor kiest om de kosten binnen een jaar af te schrijven, zal dit gebruikt kunnen worden als reden om de uurprijs te verhogen. Dit is niet helemaal eerlijk. Want in het jaar daarop vallen de kosten weer weg en levert het een besparing op.

Ouders betalen dan meer voor de kinderopvang dan noodzakelijk is. Dus doet de houder dit jaar grote uitgaven voor zaken die meerdere jaren meegaan? En waar ouders ook meerdere jaren gebruik van maken? Dan is het belangrijk om deze kosten ook over meerdere jaren af te schrijven. Dit geldt voor alle grotere uitgaven die de organisatie maakt.

4.7 Aanbod van extra kwaliteit en uitbreiding van diensten

De Wet kinderopvang stelt eisen aan verantwoorde kinderopvang van goede kwaliteit. Dit zijn de minimale kwaliteitseisen. Iedere organisatie kan daarnaast extra kwaliteit of meer diensten willen leveren. Dit hoeft niet automatisch meer geld te kosten. Maar het kan wel. Je kunt hierbij denken aan: extra uren voor de pedagogisch beleidsmedewerker/coach om de pedagogisch medewerkers te ondersteunen, extra opleidingen voor de pedagogisch medewerkers, aantal dagen dat het kindercentrum open is, inhuren van muziekdocenten, uitbreiding buitenspeelplaats, extra uitstapjes op kosten van het kindercentrum, luxe huisvesting, biologische voeding, warme maaltijden, bijzondere activiteiten, etc.

Reactie BOinK

Het is belangrijk om na te gaan of het aanbod daadwerkelijk een verbetering is ten opzichte van vorig jaar. En of het daarmee een goede reden is voor een prijsstijging. Daarnaast is het belangrijk om van alle ouders te weten of er behoefte is aan deze uitbreiding. De oudercommissie moet ook betrokken zijn geweest in de beslissing om extra diensten of kwaliteit aan te bieden. De oudercommissie heeft namelijk adviesrecht op o.a. de kwaliteitsaspecten en openingstijden van de opvang. Meer informatie over het adviesrecht staat op onze website en in hoofdstuk 3.

Nog vragen?

Hebben jullie na het lezen van deze brochure nog vragen of opmerkingen? Mail dan naar boink@boink.info.

BOiNK wenst alle oudercommissies veel succes met het adviestraject voor de nieuwe uurprijzen in 2024!

Veel succes!